

Лидия Шулева, заместник-председател на Българска нова демокрация

Самолетът на икономиката стремително пада!

В. Труд, 6 май 2009 г.

Лоша закономерност преследва БСП. Колкото пъти дойде на власт, дали ще изкара пълен мандат или не, кризата в държавата е сигурна. И този път въпреки доброто финансово положение, в което завари страната през 2005г. и позитивните инвестиционни нагласи след влизането на България в ЕС, управлението доминирано от БСП е на път да направи поредния трети опит да срути държавата. Когато управляваш по инерция, на автопилот и икономиката е във възходящ тренд нещата са относително лесни. Сложно се оказва в ситуацията, в която трябваше да се мине на ръчно управление, да се вземат бързи и адекватни решения, за да не катастрофира самолета. Ако продължим с полетната аналогия ще прочетем в бордовия дневник, че първите симптоми за отклонение от курса не са разчетени, напротив докладвано е, че няма никаква опасност и дори смело са предприети действия за изразходване на огромна част от резервното гориво – над 5млрд. лв.се изхарчиха само през месец декември. Някой да е разбрал за какво отидоха тези милиарди? Тогава от опозицията предупреждавахме, че парите от преизпълнението на бюджета трябва да бъдат спестени, защото светът е обхванат от криза, а българската икономика е особено чувствителна и уязвима, но предизборните харчове се оказаха по-важни. Втората грешка – приемане на бюджет в пълно несъответствие с развитието на световната криза и без отчитане на влиянието и върху българската икономика. Резултат - в края на първото тримесечие на 2009г. контролните уреди в пилотската кабина на Министерството на финансите засвяткаха в червено и отчетоха – бюджетът е издънен.

Преди 2-3 седмици ние от БНД предложихме корекция в курса на полета – три прости мерки - намаляване на разходите минимум с 20%, споразумение с МВФ и влизане в „чакалнята” на Еврозоната. По отношение на първата препоръка сякаш има някава нагласа за прилагане, но за съжаление липсват яснота и прозрачност, които да гарантират реално изпълнение. Късното вземане на това решение означава, че бюджетите трябва да бъдат орязани с много повече от 20%, тъй като една трета от разходите на годишна база вече са направени. Само един пример в това отношение: Националната здравно-осигурителна каса продължава да е на червено, след като вместо очакваните 200 млн. лв. месечно в бюджета ѝ през февруари са постъпили едва 125 млн. лв. За същия период касата е изразходвала 152 млн. лв. За съжаление вместо правителството да представи в НС ако не актуализиран бюджет, то поне ясен план за действие как предвижда да се финансират важните за хората бюджетни политики, свързани със здравеопазване, образование, сигурност, социална политика и пенсии при очертаващата се липса на пари в бюджета, управляващото мнозинство спретна жизнено важната за целия български народ комисия за Сретен Йосич.

По отношение на второто ни предложение за незабавно започване на преговори с МВФ за сключване на предпазно споразумение, реакцията на управляващите е повече от абсурдна. От обяснения, че България е цъфнала та вързала и няма никаква нужда от пари, до - необходимо е, но нека следващото правителство да

договаря условията. За всички вече е ясно, че правителственият самолет е поел курс на свободно падане, но все пак има шанс ако е останал поне малко здрав разум да се забави полета надолу, чрез набиране на поне малка височина. Защо споразумението с МВФ е важно да бъде подготвено и сключено сега? Мнозина от нас помнят фалита на държавата през 1997г. (пак след управлението на БСП), когато отново както и след мораториума върху външния дълг наложен от Луканов (не е съвпадение, че БСП пак е на власт тогава), никой от никаде по света не ни даваше пари назаем. Единствено МВФ и Световна банка ни отпуснаха пари но при какви условия - драконовски мерки по отношение на финансовата дисциплина и здраво затягане на коланите. И сега се задава въпросът – трябва ли отново да се докарваме до такова положение, при което пак да се молим на колене за заем, или е по-добре в момент, когато финансите на държавата са в относително добро състояние да направим споразумение за да си осигурим пари при по-добри условия и да ги ползваме ако се наложи. Вижда се, че големите икономики, страните от G-20 увеличиха в пъти ресурсите на Фонда разбирайки, че за много държави това ще бъде единствен източник на стабилизационно финансиране. Ние в България обаче, според нашето правителство сме остров на стабилност и не трябва да се подсигурием с резервно финансиране от Фонда, защото видите ли това щяло да бъде лош сигнал чуждите инвеститори. Много странно защо и без споразумение, чуждите инвеститори нещо май изчезнаха от края на миналата годината. На всичкото отгоре и разни рейтингови агенции ни свалят рейтинга (Fitch Ratings, JCR, Кофас). Към края на първото тримесечие на 2009 г. експертите на "Кофас" отчитат между 10% и 20% увеличение на просрочените вземания в България. Най-силно засегнати са обичайните високорискови отрасли като строителство и селско стопанство, като в строителството ръстът на просрочията е над 50% спрямо същия период на миналата година. Перспективата на рейтингите според JCR е отрицателна и отразява основно процеса на глобално намаляване на кредитирането и необходимостта от външно финансиране. Като основна причина за мярката от агенцията посочват увеличението на краткосрочните външни задължения на страната, дължими предимно от банки, при запазване на размера на дефицита по текущата сметка. Fitch оценява запазването на паричния съвет като особено важно за икономическата и финансова стабилност в България. Според агенцията, високият дефицит по текущата сметка прави страната ни податлива на негативното влияние на световните финансови пазари. България е изправена пред перспективата притокът на капитали да намалее, като проблемът не може да бъде решен чрез износ, тъй като световната икономика отслабва.

Какво показва статистиката на БНБ: Преките чуждестранни инвестиции намаляват почти три пъти в сравнение със същия период на миналата година. Инвестициите на чужденци в недвижими имоти от 224млн. евро през януари и февруари 2008г. спадат на 82млн. евро за същия период на 2009г. Дупката в платежния баланс се е увеличила 2.3 пъти и достига цифрата от 886млн. лв. В същото време фискалният резерв от 12,046млрд. лв. през ноември 2008г. се стопи на 7,955млрд. лв. през март 2009г., като от началото на годината се запазва тенденция на устойчиво намаляване с 300 до 500 млн. лв. всеки месец.

Натискът върху валутния борд ще продължи и правителството трябва да предприеме поне тази стъпка, за която не се изисква специално разрешение а

именно подаване на заявление за присъединяване към ERM-2 или т.н. „чакалня“ на Еврозоната. Какво означава това – с влизането си България декларира пред Европейската Централна Банка при какъв курс ще приеме еврото, както и това, че се задължава за времето докато стои в чакалнята да го поддържа без изменение – това е за случай като нашия когато сме във валутен борд. Плътна завеса на мълчание е спусната по тази ключово важна за бъдещето ни тема. Повече от два месеца се бави и отговора на парламентарно зададения въпрос по същия проблем. Тези анализи и цифри обаче не са достатъчни за нашето правителство и то продължава уверено да ни води към твърдо приземяване с неизвестен край.